

Teksti: JOUKO KOKKONEN kuva: RIITTA-ILONA HURMERINTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoilla ei ratkaista liikkumisen kokonaisuutta

Valtion liikuntaneuvostoa (VLN) johtaa kaudella 2019–2023 Vasemmistoliiton kansanedustaja **Paavo Arhinmäki**. Hän uskoo rakkauden urheilua ja liikunta kohtaan hyödyttävän tehtävässä. Arhinmäki arvioi kulttuuri- ja urheiluministerinä kertyneiden kokemusten antavan syvyyttä neuvoston puheenjohtajuuteen.

Liikuntaneuvosto on asiantuntijaelin, lausunton antaja ja keskustelun herättäjä. Arhinmäki toivoo neuvostossa viimeisimmän vuosikymmenen aikana vahvistuneen tiedolla johtamisen ja tutkittuun tietoon perustuvan toiminnan aseman vankistuvan edelleen alkaneella kaudella.

– Pohjaa tarjoaa liikuntapoliittinen selonteko ja erityisesti sen taustaksi koottu yhteenvedo tutkimustiedosta. Itsekin olen löytänyt siitä asioita, joita en ole

tullut ajatelleeksi. Vaikkapa sen, että miten tärkeää pienille lapsille on liikkuminen yhdessä vanhempien kanssa.

Arhinmäki korostaa, että VLN koostuu asiantuntijoista, joiden pitäisi käydä keskusteluja ennen kuin ministeriö tekee päätöksiä. Neuvosto nojautuu kannanmuodostuksessaan jaostojen asiantuntemukseen ja tilattuihin tutkimuksiin. Se antaa suuntaviivoja ja ajatuksia.

– Kun pohditaan esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen tulevaisuutta, niin luonnollinen rooli on se, että VLN valmisteleeh pohjat, ja ministeriö tekee niiden pohjalta päätökset.

VLN:n rooliin kuuluu Arhinmäen mukaan liikuntapoliittisen keskustelun käyminen myös julkisuudessa. Sen jäsenistö muodostaa joukon, joka voi ottaa kantaa liikunnan ja urheilun ajankohtaisiin asioihin. Vaikeusastetta lisää se, että liikuntapoliittikka näkyy vähän mediassa.

Jos mediassa urheilu-uutiset vievät valtaosan tilasta, niin eduskunnassakin on niukalti luontevia paikkoja keskustella liikunnasta. Parlamentaarinen työskentely etenee valtioneuvoston antamien lakiehdotusten tahdissa. Budjettikeskusteluissa kulttuurille ja liikunnalle jää vähän aikaa. Keväällä 2019 hyväksytyyn liikuntapoliittisen selonteon merkitys oli Arhinmäen mukaan suuri, koska sitä käsiteltiin eduskunnan täysistunnossa kahdesti.

Aika ajoin liikunta- ja urheiluväki vetoaa puoluerajat ylittävään ”liikuntapuolueeseen”, jonka pitäisi tarttua toimeen. Arhinmäki kokee, että niin eduskunnasta kuin lukuisista valtuustoista löytyy liikuntapuolue, mutta yhtä lailla olemassa ovat esimerkiksi kulttuuritai sote-puolueet. Arhinmäkikin lukee itsensä myös kulttuuripuolueeseen kuuluvaksi.

– On kansanedustajia, joiden kanssa olen lähestulkoon kaikista asioista eri mieltä, mutta liikuntakysymyksissä saatamme olla samanmielisiä. Silloin kannattaa tehdä yhteistyötä.

Mikä liikuttaisi murrosikäistä?

Arhinmäki korostaa etenkin lasten ja nuorten liikunnan merkitystä niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta. Jokaiselle olisi annettava taustasta riippumatta samanlaiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Kustannukset on yritettävä pitää kurissa ja liikkumisen intoa tuettava etenkin murrosiässä.

– Kun olet 13–15-vuotias, niin muutkin asiat alkavat kiinnostaa. Harva kuitenkaan tähtää huipulle. Samassa vaiheessa harjoitusmäärät lisääntyvät. Jos haluaa pysyä mukana, niin on joko kilpaurheilija tai ei urheile ollenkaan. Miten pystyisimme jatkossa huolehtimaan niistä, jotka mielellään harrastaisivat seurassa, mutta eivät niin tavoitteellisesti? Onko meillä tarjota heille mitään?

Arhinmäen mukaan on tärkeää, että kunnissa tunnistettaisiin liikuntakulttuurin muutos. Aikoinaan suositut liikuntamuodot eivät välttämättä enää innosta lapsia ja nuoria, mikä näkyy liikuntapaikoilla. Helsingin Eläintarhan skeittiparkissa riittää väkeä eri tavalla kuin perinteikkään urheilukentän puolella. Vastakainasettelu ja menneiden kaihoilu eivät kuitenkaan

auta itse pääasiaa, lasten ja nuorten liikuttamista.

– Ei surkutella sitä, että entisiä menestyksekkäitä yksilölajeja ei harrasteta niin paljon kuin ennen. Nähdään, että kiinnostus joukkue- ja palloilulajeihin on osa yhteiskunnallista muutosta.

OKM:n toimet eivät yksi riitä koko kansan liikuttamiseen

Hallitusohjelmasta Arhinmäki nostaa esiin kaksi asiaa: Islannin mallin toteuttaminen Suomen oloihin sovellettuna ja jatkuvan liikkumisen ajatuksen. Suomalaisen saaminen liikkeelle oli myös yksi liikuntapoliittisen selonteon ydinajatuksista. VLN:n teettämät liikunnan tuloskortit ovat Arhinmäen mielestä merkittävä askel oikeaan suuntaan.

– Niiden valmistelussa käytiin ministeriö ministeriöltä läpi, mitä toimia voidaan tehdä liikkumisen edistämiseksi. Oleellista on nähdä se, että opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntabudjetilla ei ratkaista asiaa, vaan se pitää nähdä laajoissa yhteyksissään.

Kansalaistoiminnan tilassa Arhinmäki näkee huolestuttavia piirteitä. Seuratoiminta oli aiemmin yhteisöllisempää. Urheilu- ja liikuntaseurat nähdään yhä enemmän palvelun tuottajina, joilta ostetaan palveluita. Yhteisöllisyys ja talkoot ovat vähentyneet.

Arhinmäki myöntää, että kehityssuuntaan vaikuttavat työelämän kiristyneet vaatimukset. Kuitenkin Ruotsissa kiinnittyminen seuroihin on vahvempaa. Lapset liitetään länsinaapurissa Arhinmäen mukaan seurayhteisöön paremmin kuin Suomessa.

– Kaikella kansalaistoiminnalla on Suomessa yhteinen ongelma. Aktiivitoimijat ikääntyvät, eikä uusia tule samassa suhteessa mukaan.

Huippu-urheilun rooli on Arhinmäen mukaan kahtalainen. Se tuottaa ensinnäkin esikuvia lapsille ja nuorille. Urheilumenestykset luovat myös positiivista isänmaallisuutta ja kansallistunnetta. Pirstaloituviissa yhteiskunnissa on Arhinmäen mukaan vähän asioita, jotka voidaan kokea positiivisesti kaikkia yhdistäviksi.

– Vaikka Suomea ei enää tarvitse juosta maailmankartalle, niin urheilulla on edelleen iso merkitys yhdistävänä tekijänä.

Veikkaus heiluu, mutta ei kaadu

Valtion omistama peliyhtiö Veikkaus on saanut osakseen koko kesän 2019 kovaa ryöpytystä. Sen monopoliasema on kyseenalaistettu ennennäkemättömän tiukasti. Arhinmäki ei usko, että Veikkauksen yksinoikeus on murtumassa. Yhtiö on hänen mielestään koputellut pitemmän aikaa mainonnassaan kepillä jäätä.

– Aitoon huoleen on liimautunut mukaan niitä, joilla on omat taloudelliset hyödyt pelissä. Yksinoikeusjärjestelmän peruste on pelihaittojen vähentäminen, ei se, että se tuottaa noin 1,2 miljardia euroa hyvää yhteiskunnalle.

Arhinmäki sanoo huomanneensa urheilupiireissä ajattelua, jonka mukaan urheilu ja liikunta saavat liian pienen osan veikkausvoittovaroista. Lyhyellä tähtäimellä siirtyminen lisensijärjestelmään voisikin olla huippu-urheilun näkökulmasta hyvä asia. Joka

tapauksessa se muuttaisi urheilulle suuntautuvien rahavirtojen suuntaa. Tällä hetkellä pääosa varoista menee Arhinmäen mukaan ruohonjuuritasolle – kansan ja eritoten lasten ja nuorten liikuttamiseen.

– Jos meillä olisi lisenssijärjestelmä, niin uskomme me oikeasti, että se vähentäisi räikeää mainontaa ja pelihaittoja ja lisäisi tuottoja yhteiskunnalle. Minun vastaukseni on ”ei”. Sen vuoksi yhteiskunnallisesta näkökulmasta pitää puuttua ongelmiin ja Veikkauksen yllälyönteihin. Tällä perusteella ei voi tulla siihen tulokseen, että tilanne paranisi päästämällä ulkomaalaiset markkinoille.

Veikkauksen tulos pienenee joka tapauksessa lähitulevaisuudessa. Menetys edunsaajille on pyrittävä Arhinmäen mukaan paikkaamaan budjettivaroista. Tehtävä ei ole kuitenkaan helppo. Pienentyneiden veikkaustuottojen rahoittaminen budjetista johtaa leikkauksiin toisaalla.

Fudiksesta nautiskelija

Arhinmäki tiedetään intohimoiseksi jalkapallon seuraajaksi ja harrastajaksi. Fani hän kiistää olevansa.

– Fanihan suhtautuu asiaan kriittittävästi ja fanaattisesti. Olen Suomen maajoukkueen ja joidenkin seurojen kannattaja, aisti ja nauttija. Käyn aina kun mahdollista katsomassa fudismatseja, siinä näkee aina myös muuta yhteiskunnasta.

Arhinmäki arvioi käyneensä eri puolilla maailmaa noin 300–400 jalkapallostadionilla tai -kentällä katsomassa otteluita. Viime vuosina hän on keskittynyt määrän sijasta laatuun. Kohteina ovat maailman TOP-50 paikallisottelut ja MM-kisojen pelipaikkoina olleet stadionit. Arhinmäki myöntää, että ilmastoystävällisen matkustamisen yhdistäminen jalkapallomatkailuun ei ole helppoa.

– Tämä on selkeästi musta piste.

JOUKO KOKKONEN